

POSTANOWIENIE

Dnia 5 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania A. M. oraz Spółdzielni T. [...] z siedzibą w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o podleganie ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i
wypadkowemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 maja 2016 r.,
skargi kasacyjnej A. M. oraz Spółdzielni T. [...] z siedzibą w K. od wyroku Sądu
Apelacyjnego w [...]
z dnia 15 lipca 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 15 lipca 2014 r. oddalił apelację A. M. (ubezpieczona) i Spółdzielni T. [...] z siedzibą w K. (płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 19 kwietnia 2013 r. oddalającego odwołania ubezpieczonej i płatnika składek od decyzji ZUS [...] Oddziału w Ł. z dnia 30 listopada 2012 r. stwierdzającej, że ubezpieczona A.M., jako pracownik Spółdzielni T. [...] w K., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 1 czerwca 1999 r.

W uzasadnieniu Sądy obu instancji przyjęły, że umowa o pracę łącząca A.M. i Spółdzielnię T. [...] od dnia 1 czerwca 1999 r. była utrzymywana dla pozoru,

bez realizacji obowiązków z niej wynikających, jedynie w celu zapewnienia ubezpieczonej świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Tym samym łącząca strony umowa o pracę była w istocie umową pozorną i z mocy prawa nieważną zgodnie z art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. Z uwagi na trudną sytuację finansową płatnika, ubezpieczona pełniła obowiązki Prezesa Zarządu Spółdzielni od dnia 1 czerwca 1999 r. nie otrzymywała wynagrodzenia za pracę. Mimo tego od dnia 1 września 2009 r. wynagrodzenie ubezpieczonej wzrosło z kwoty 2.500 zł do kwoty 7.500 zł, a dodatek funkcyjny z kwoty 615,08 zł do kwoty 2.500 zł. Nadto płatnik przekazał do organu rentowego za ubezpieczoną dokumenty rozliczeniowe za okres od stycznia 1999 r. do stycznia 2002 r., od marca 2002 r. do listopada 2010 r. i od maja 2012 r. do lipca 2012 r. z zerową podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W tych okolicznościach nie można uznać, aby umowa o pracę miała charakter realny, a strony w istocie łączył stosunek pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p. A zatem ubezpieczona od dnia 1 czerwca 1999 r. nie spełniała warunku objęcia jej ubezpieczeniami społecznymi pracowników w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.).

Ubezpieczona i płatnik składek zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, domagając się jego uchylenia, a także poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego, ewentualnie zmiany zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie odwołań i stwierdzenie, że ubezpieczona A. M. podlegała przez cały czas trwania stosunku pracy obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz przyznania kosztów postępowania za wszystkie instancje.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach:

1) naruszenia przepisów postępowania - art. 233 § 1 k.p.c. przez uznanie, że sporna umowa o pracę miała charakter pozorny, mimo iż ubezpieczona wykonywała obowiązki przewidziane w umowie o pracę oraz w statucie i prawie spółdzielczym dla prezesa zarządu co spowodowało, że „postępowanie sądowe nie miało wymaganego przez konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej w art.45 ust.1 właściwego, niezależnego i bezstronnego rozpatrzenia sprawy”;

2) naruszenia prawa materialnego - art. 52 § 1 i 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r. poz. 21) przez uznanie, że prezes spółdzielni może wykonywać swoją obowiązki mimo braku stosunku pracy oraz art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez uznanie za prawidłową zaskarżonej decyzji pozbawiającą skarżącą A. M. prawa do ubezpieczeń społecznych i to z mocą wsteczną, bo od dnia 1 czerwca 1999 r., „mimo że z powołanego przepisu ustawy o ubezpieczeniach społecznych wynika, iż jest ono obowiązkowe dla osób wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali, „aby Sąd Najwyższy skargę kasacyjną do rozpoznania przyjąć raczył bowiem wyroki Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego są rażąco sprzeczne z obowiązującymi przepisami chroniącymi stosunek pracy i wynikające z niego uprawnienia. Nadto wydane z mocą wsteczną stawiają skarżącą w sytuacji bez środków do życia, pozbawiając ją jednocześnie uprawnień wynikających z ubezpieczenia społecznego nawet w najmniejszym rozmiarze. Nie uwzględniając też, że stosunek pracy może ustać tylko w przypadkach prawem określonych. Jego ustania, nie można domniemywać. ZUS nie jest organem upoważnionym do rozwiązywania umów o pracę i wydając w tej sprawie decyzję przekroczył swoje kompetencje. Sądy nie powinny tego przekroczenia akceptować, a uczyniły to. Sprawę winien więc rozpoznać Sąd Najwyższy, aby skorygować powstałą sytuację sprzeczną z ogólnymi zasadami prawa pracy i prawa spółdzielczego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej, co wynika z jego treści, został oparty na przesłance oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Wskazać w pierwszej kolejności należy, że art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej wymienia obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymogi skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do

rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134; z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392). Sumując powyższe dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zatem zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek „przedsądu” ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego w tym przedmiocie.

Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. II UK 246/07, LEX nr 449007). W świetle utrwalonego orzecznictwa przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398³ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że wniesiona skarga kasacyjna nie zawiera żadnego wywodu prawnego, który stanowiłby poparcie twierdzenia, że jest ona oczywiście uzasadniona, ani nie spełnia wymagania podania konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok Sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny. Skarżący w żadnym miejscu nie wskazują przepisu, na tle którego ma się ujawniać oczywiste uzasadnienie skargi. W szczególności wywód prawny nie może być zastąpiony stwierdzeniem, że doszło do wydania orzeczenia „rażąco sprzecznego z obowiązującymi przepisami chroniącymi stosunek pracy i wynikające z niego uprawnienia”. Również ogólnikowych twierdzeń co do trwania stosunku pracy członków zarządu spółdzielni nie można uznać za wywód prawny wykazujący kwalifikowaną postać naruszenia przepisów procesowego, pomijając już sam fakt braku wskazania tych przepisów. Za wskazanie konkretnego przepisu nie sposób bowiem uznać powołania w dalszej części uzasadnienia skargi art. 52 § 1 prawa spółdzielczego, wymienionego też w podstawach skargi kasacyjnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.